



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Marie Turkové v právní věci žalobkyně: **A. S.**, zast. Mgr. Stanislavem Bílkem, advokátem, se sídlem L. B. Schneidera 414/2, České Budějovice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 10. 2008, č. j. 2 Cad 131/2008 – 19,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 10. 2008, č. j. 2 Cad 131/2008 – 19, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností brojila žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 10. 2008, č. j. 2 Cad 131/2008 – 19, (dále jen „napadený rozsudek“), jímž byla zamítnuta stěžovatelčina žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 7. 2008, č. X. Tímto rozhodnutím žalovaná stanovila žalobkyni od 16. 6. 2007 starobní důchod na částku 984 Kč, který byl od ledna 2008 zvýšen na 1038 Kč, a dále byla dávka zvýšena od srpna 2008 na 1176 Kč.

V **žalobě** stěžovatelka uvedla, že výpočet osobního vyměřovacího základu pro určení procentní výměry jejího důchodu přiznaného žalovanou byl proveden chybně. Vzorec pro jeho výpočet byl podle názoru stěžovatelky stanoven následovně: osobní vyměřovací základ (dále též „OVZ“) = 30,41167 x úhrn ročních vyměřovacích základů/(kalendářní dny – vyloučené doby pojištění). Žalovaná uvedla v napadeném rozhodnutí vyloučenou dobu v počtu 5705 dnů. Kalendářní dny rozhodného období žalovaná sice v rozhodnutí neuvedla, ale stěžovatelka jejich počet odvodila součtem všech

dnů uvedených žalovanou od 1. 1. 1986 do 31. 12. 2006, přičemž dospěla k počtu 7590 dnů. Osobní vyměřovací základ je pak podle výpočtu stěžovatelky roven částce 3321,20 Kč. Naproti tomu, žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla částku 3186 Kč, kterou stěžovatelka považuje za chybnou. Stěžovatelka vyjádřila názor, že žalovaná dospěla k nesprávnému výsledku tak, že špatně sečetla kalendářní dny, neboť hodnotu 7670 dnů místo správného počtu 7590 dnů uvedla již v dopisu ze dne 11. 12. 2007. Žalovaná tvrdila, že je pro stanovení počtu dnů vyloučených dob třeba použít ustanovení čl. 15 odst. 3 Nařízení Rady EHS č. 574/72, podle něhož se jeden měsíc pojištění v zahraničí rovná 30 dnům a naopak. Pak ale podle názoru stěžovatelky nelze ve jmenovateli vzorce pro výpočet osobního vyměřovacího základu použít pokaždé jinak stanovenou délku odečítaných dob, což žalovaná zřejmě dělá. Z nesprávného stanovení osobního vyměřovacího základu k datu odchodu stěžovatelky do důchodu pak vyplývají i nesprávně určené výše valorizovaného důchodu od ledna 2008 a od srpna 2008. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozhodnutí žalované pro nezákonnost a vrácení věci žalované k vydání nového rozhodnutí. V něm by pak žalovaná při výpočtu OVZ stěžovatelky měla vyjít z čl. 15 odst. 3 Nařízení EHS č. 574/72 a stanovit podle něho jak celkovou dobu rozhodného období za rok 1986 -2006, tak i vyloučenou dobu za toto rozhodné období. Zároveň stěžovatelka požádala o přiznání náhrady nákladů řízení spojených s touto žalobou.

Krajský soud **napadeným rozsudkem** zamítl žalobu a žalované nepřiznal náhradu nákladů řízení. Z dávkového spisu krajský soud zjistil, že ve formuláři E 205 CZ jsou jako doby pojištění a doby za ně považované vyznačeny dny od 1. 7. 1963 do 27. 7. 1963 v počtu 27 dnů, dále 1 018 dnů od 2. 9. 1963 do 15. 6. 1966, 1 050 dnů od 16. 6. 1966 do 30. 4. 1969 a 1885 dnů od 1. 2. 1994 do 31. 3. 1999. Tyto doby pojištění v rozsahu 3 980 dnů jsou promítnuty v osobním listu důchodového pojištění. Ten dále obsahuje dobu pojištění v Rakousku v době od 1. 6. 1969 do 30. 9. 1969, od 1. 2. 1978 do 30. 6. 1979, od 1. 9. 1979 do 31. 1. 1982, od 1. 5. 1983 do 30. 6. 1983, od 1. 8. 1983 do 31. 12. 1985, od 1. 1. 1986 do 31. 12. 1993, od 1. 1. 1994 do 31. 1. 1994, od 1. 4. 1999 do 31. 12. 1999, od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2005 a dále jsou uvedeny vyloučené doby v Rakousku v době od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 a od 1. 1. 2007 do 15. 6. 2007. Žalobkyně byla dále pojištěna při výkonu zaměstnání v Německu, a to od 1. 10. 1969 do 31. 12. 1969, od 1. 1. 1970 do 23. 1. 1970, od 2. 2. 1970 do 31. 7. 1971, od 1. 10. 1971 do 31. 12. 1971, od 1. 3. 1972 do 6. 3. 1972 a od 1. 6. 1972 do 31. 3. 1975. Době pojištění v Rakousku a v Německu měly dle krajského soudu odpovídat formuláře E 205 vydané rakouským a německým nositelem pojištění. Spis obsahuje doklad o výpočtu dávky. Krajský soud připomněl, že se již věcí jednou zabýval v řízení vedeném pod sp.zn. 2 Cad 244/2007, v němž rozsudkem ze dne 13. 3. 2008 zrušil rozhodnutí žalované ze dne 30. 10. 2007 o starobním důchodu žalobkyně a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Soud nepřisvědčil žalobkyni v tom, že napadené rozhodnutí není přezkoumatelné, avšak jako důvodnou uznal výhradu žalobkyně o chybně stanoveném počtu dnů vyloučené doby připadající na rozhodné období od roku 1986 do roku 2006. Bylo totiž prokázáno, že žalobkyně pobírala starobní důchod v Rakousku od 1. 1. 2006, avšak tato doba nebyla žalovanou zhodnocena jako doba vyloučená. Počet pojištěných dnů žalovanou byl stanoven správně, když bylo vycházeno z formulářů E 205, jimiž nositelé pojištění členských států rozsah pojištění stěžovatelky potvrdily.

Krajský soud především poukázal na to, že napadeným rozhodnutím se zabýval výlučně vzhledem k námitkám uplatněným v žalobě. Vada výpočtu dávky je stěžovatelkou spatřována v nesprávně stanoveném osobním vyměřovacím základu a v tomto ohledu se soud zabývá zákonností napadeného rozhodnutí. Osobní vyměřovací základ je definován § 16 odst. 1 tohoto zákona tak, že je jím měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období. Tento průměr se vypočte jako součin koeficientu 30,4167 a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období; jsou-li v rozhodném období vyloučené doby, snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Rozhodné období je upraveno § 18 zákona o důchodovém pojištění, přičemž do tohoto období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. Z citované právní normy plyne, že pro výpočet osobního vyměřovacího základu je zapotřebí vycházet z počtu kalendářních dnů za jednotlivé roky připadající na rozhodné období. V rozhodném období let 1986 až 2006 bylo celkem 7670 dnů. Tento počet uvažuje s tím, že v rozhodném období bylo celkem 5 přestupných roků. Stanovení počtu kalendářních dnů v rozhodném období bylo žalovanou provedeno správně. Nelze přisvědčit žalobnímu tvrzení o tom, že v rozhodném období má pro výpočet osobního vyměřovacího základu význam 7590 dnů, které připadají na dny pojištění. Jestliže je zákonem požadováno při výpočtu osobního vyměřovacího základu vycházet z počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období, pak nelze vycházet z počtu dnů pojištění. Mezi počtem kalendářních dnů a dnů pojištění je rozdíl, protože kalendářní rok zahrnuje veškerý počet dnů v každém jednotlivém roce připadajícím na rozhodné období, kdežto dny pojištění zahrnují výlučně doby, kdy byl občan pojištěn. Vzhledem k posuzované věci krajský soud výslovně konstatoval, že *„žalobkyně v rozhodném období nebyla pojištěna v plném rozsahu odpovídajícím počtu kalendářních dnů, a proto počet dnů pojištění je nižší než počet kalendářních dnů.“* Z toho pak podle krajského soudu vyplývá, že požadavek stěžovatelky vycházet při výpočtu z osobního vyměřovacího základu pouze z dnů pojištění, a nikoliv z celkového počtu kalendářních dnů neodpovídá podmínkám stanoveným v § 16 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Žalovaná podle krajského soudu správně snížila počet kalendářních dnů, které připadají na rozhodné období, o vyloučené doby v rozsahu 5705 dnů. Počet vyloučených dnů odpovídá údajům rakouského a německého nositele pojištění o době pojištění stěžovatelky v Německu a v Rakousku a jako vyloučená byla hodnocena doba připadající na kalendářní rok 2006. Počet kalendářních dnů rozhodného období je roven 7670 dnů, od nichž se odečte **5705 dnů vyloučené doby**. Vypočítaný osobní vyměřovací základ tak činí **3186 Kč**. Krajský soud obecně konstatoval, že při výpočtu osobního vyměřovacího základu není rozhodný počet dnů pojištění, ale vychází se z celkového počtu kalendářních dnů a do celkového počtu kalendářních dnů se také rozměňuje vyměřovací základ. Dále uvedl, že za kalendářní dny, kdy žadatel o dávku pojištěn nebyl, nárok na přiznání dávky nevzniká a vzniknout nemůže již proto, že nebylo placeno pojistné. Z tohoto pohledu pak dovodil, že stěžovatelka v žalobě při výpočtu osobního vyměřovacího základu nesprávně vychází pouze z údajů o době pojištění v tom, kterém roce a nezohledňuje počet kalendářních dnů v těchto letech. Tato výpočtová chyba vzniklá nesprávným stanovením kalendářních dnů se pak promítá do vadného výpočtu dávky, jak jej provedla stěžovatelka. Podle krajského soudu však žalovaná při stanovení počtu kalendářních dnů nepochybila, vyšla z celého počtu dnů v rozhodném období a započítala dalších 5 dnů připadajících na přestupné roky. Žalovaná správně rozlišila počet dnů pojištění a počet kalendářních dnů. Vyloučená doba pro účely českého důchodového

pojištění je pak doba, kdy žalobkyně byla pojištěna u nositelů pojištění členských států, tak jak je tito nositelé pojištění potvrdili pro účely výpočtu dávky podle českého důchodového pojištění. Rozsahem vyloučené doby se krajský soud zabýval při svém předchozím rozhodování a právním názorem krajského soudu se žalovaná řídila. Podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění je žalovaná povinna vycházet z počtu kalendářních dnů. Výpočet osobního vyměřovacího základu se děje podle § 16 odst. 1 zákona a v souladu s Nařízením Rady byly jako doby vyloučené odečteny dny pojištění žalobkyně v dalších dvou členských státech Evropské Unie.

K výkladu aplikovaných ustanovení Nařízení Rady ES č. 1408/71 a č. 574/72 krajský soud uvedl, že dávka byla vypočtena s přihlédnutím k dobám pojištění v Rakousku a Německu, a proto bylo zapotřebí aplikovat čl. 46 odst. 2 Nařízení Rady 1408/71, podle něhož se základní a procentní výměra dávky stanoví podle poměru délky doby pojištění podle českých právních předpisů k celkové době pojištění získané ve všech členských státech EU. K argumentaci stěžovatelky čl. 15 odst. 3 Nařízení Rady 574/72 krajský soud uvedl, že tento předpis se vztahuje na doby pojištění, nikoliv na stanovení počtu kalendářních dnů. Z uvedených důvodů krajský soud žalobu zamítl s tím, že žalovaná postupovala při výpočtu důchodu stěžovatelky správně.

Proti napadenému rozsudku stěžovatelka brojila **kasační stížností** podanou z důvodu vymezeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., tedy jednak z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, jednak pro vady řízení před žalovanou, a konečně z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nedostatku důvodů napadeného rozhodnutí. K namítané nezákonnosti napadeného rozsudku stěžovatelka namítla, že krajský soud v napadeném rozsudku věc posoudil v rozporu s § 16 zákona o důchodovém pojištění a s nařízením Rady ES č. 1408/171 a č. 574/72. K tomu dále uvedla, že nařízení rady ES nikde nehovoří o vypočítávání vyloučených dob přepočtením na měsíce. Krajský soud tak nesprávně aplikoval obecně závazné právní normy tak, aby zdůvodnil svůj chybný výpočet důchodu. Krajský soud měl tedy rozhodnutí žalovaného zrušit pro jeho věcnou nesprávnost a nesprávné právní posouzení, a naopak vyhovět žalobě, v níž vypočetla na rozdíl od žalované správnou výši důchodu, který jí má být přiznán. K namítanému kasačnímu důvodu spočívajícímu ve vadách řízení před žalovanou [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.] stěžovatelka uvedla několik podrobněji rozvedených námitek. V první řadě poukázala na to, že ve správním spise žalované je založen tiskopis od rakouského nositele pojištění ze dne 23. 5. 2007, v němž je uveden soupis pojistných období stěžovatelky v Rakousku definovaných vždy datem počátku pojištění a datem jeho ukončení. Z tohoto podkladu nelze vyvodit, jak žalovaná či krajský soud vůbec dospěly k tomu, že rakouský nositel pojištění uvedl doby pojištění v měsících. Z tohoto soupisu je podle stěžovatelky jasné, že pojistná doba je uvedena ve dnech – tj. vždy od konkrétního dne až k jinému konkrétnímu dni. Stěžovatelka proto napadá způsob, jakým žalovaná dospěla k vyloučené době pojištění v rozsahu 5705 dnů. Podle ní se musí v každém případě rozdíl počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období a vyloučené doby rovnat počtu dnů, po které byla stěžovatelka pojištěna v ČR. Vyloučené doby se odečítají proto, aby nedošlo k rozmělnění úhrnu vyměřovacích základů. Právě k tomu však došlo započtením pouze 5705 dnů tím, že žalovaná počítala rok v trvání 360 dnů jen ve vyloučených dobách a nikoliv v součtu dnů za období 1986 – 2006. Stěžovatelka také důrazně podotkla, že ve spisu žalované nebyl založen jediný doklad od rakouského nositele pojištění, a to ani formulář E 205,

nasvědčující tomu, aby byly vyloučené doby počítány v délce 360 dnů za rok. V takovém případě by podle názoru žalované musel mít 360 dnů i takový kalendářní rok, od něhož se vyloučené doby odečítají. Stěžovatelka konstatovala, že žalovaná i krajský soud by musely být schopny přesně definovat, kterých konkrétních 5 dnů (365 -360) se za kalendářní rok přičítá k období, v němž byla stěžovatelka pojištěna v ČR. Navíc podle stěžovatelky sama žalovaná v napadeném rozhodnutí uvádí, že kalendářní dny připadající na rozhodné období (§ 16 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění) jsou celkovým počtem dní pojištění za rozhodné období. Ačkoliv byl krajský soud na toto tvrzení žalované upozorněn v žalobě i při jednání, nijak se s tím nevypořádal. Stěžovatelka uvedla, že pro výpočet osobního vyměřovacího základu pro výpočet důchodu není podstatné, zda byly všechny měsíce započítány v délce 30 dnů a ve stejné délce byly započteny i vyloučené doby, anebo by byly započítány kalendářní dny za v rozhodném období 1986 – 2006, od nichž by byly odečteny skutečně vyloučené doby pobytu stěžovatelky v Rakousku. V obou případech by totiž vycházel stejný osobní vyměřovací základ ve výši 3321,20 Kč (30,4167 x 205,824: 1885 = 3321,20 Kč), nikoliv 3 186,- Kč, k němuž dospěla žalovaná. Ohledně namítané nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů stěžovatelka uvedla, že v rozhodném období od roku 1986 nebyla pojištěna v Německu, a proto nemohla být důchodová dávka vypočtena s přihlédnutím k době pojištění v Německu a ani počet vyloučených dnů tedy nemůže odpovídat žádným údajům německého nositele pojištění. Stejně tak je podle názoru stěžovatelky nepřezkoumatelné tvrzení krajského soudu, že doby pojištění v Rakousku odpovídají formuláři E 205 rakouského nositele pojištění. Rakouské doby pojištění jsou v měsících uvedeny pouze v průběhu pojištění zaslaném německou pojišťovnou, která ale nemůže být tím, kdo určí, jestli rakouský nositel pojištění uvádí své údaje v měsících či dnech. Jelikož tento formulář ve spise není založen, nemohl podle stěžovatelky krajský soud nic takového tvrdit. Z údajů o době pojištění v Rakousku, které ve svém napadeném rozsudku použil krajský soud, navíc vyplývá, že celková vyloučená doba pojištění v rozhodném období od roku 1986 – 2006 činila 5785 dnů, a nikoliv 5705 dnů, jak krajský soud dále v napadeném rozsudku uvedl. Na základě uvedených důvodů stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení. Zároveň požádala o přiznání náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující skutečnosti.

Ve spisu je založeno potvrzení Deutsche Rentenversicherung potvrzující průběh dob pojištění k nároku na důchod ode dne 1. 2. 2007. Zde je mj. zaznamenán i průběh rakouských dob pojištění stěžovatelky. V rozhodném období 1986 – 2006 podle tohoto potvrzení stěžovatelka byla pojištěna v Rakousku v obdobích 1. 1. 1986 – 31. 12. 1995 celkem 121 měsíců a v období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2005 celkem 120 měsíců.

Z přípisu žalované ze dne 23. 5. 2007 adresovaného stěžovatelce vyplývá, že žalovaná požádala rakouského nositele pojištění o zaslání potvrzení průběhu doby pojištění v Rakousku (formulář E-205 A).

Z úředního záznamu poznamenaného na spisové obálce ze dne 11. 9. 2007 vyplývá, že žalovaná již obdržela formuláře E 205 A a E 205 D, tj. formuláře potvrzující doby pojištění stěžovatelky v Rakousku a v Německu.

Ve spisu je dále založen formulář E-205 D od německého nositele pojištění, v němž jsou doloženy stěžovatelčiny německé doby pojištění. Formulář E-205 A však ve spisu založen není. Je zde založen pouze formulář E 202 A rakouského nositele pojištění a žádost stěžovatelky ze dne 30. 6. 2006 o přiznání předčasného starobního důchodu, jakož i další formuláře svědčící i o koordinovaném postupu jednotlivých nositelů pojištění, nikoliv však formulář E 205 A potvrzující doby pojištění dosažené v Rakousku.

Rozhodnutím žalované ze dne 30. 10. 2007, č. X byl stěžovatelce přiznán starobní důchod ve výši 903 Kč měsíčně. V odůvodnění žalovaná uvedla, že pro výši důchodu bylo v českém důchodovém pojištění započtena doba 3980 dnů, v rakouském důchodovém pojištění 7770 dnů a v německém důchodovém pojištění 1768 dnů. Nárok na starobní důchod stěžovatelce vznikl pouze v souvislosti s přihlédnutím k rakouským dobám pojištění. V souladu s čl. 46 odst. 2 Nařízení Rady EHS 574/72 byla stanovena základní a procentní výměra důchodu v poměru k délce dob pojištění získaných podle českých právních předpisů k celkové době pojištění získané ve všech členských státech.

Z osobního listu důchodového pojištění připojeného k tomuto rozhodnutí vyplývá, že celková doba pojištění stěžovatelky až do okamžiku přiznání starobního důchodu činí 13 518 dnů, tj. 37 roků a 13 dnů doby pojištění. Z toho činí česká doba pojištění 3980 dnů a doba v cizině 9538 dnů, z níž bylo započítáno 7770 dnů rakouské a 1768 německé doby pojištění. Výpočtový základ byl stanoven za rozhodné období let 1986 – 2006. Za toto období stěžovatelce bylo započítáno 5340 dnů vyloučené doby pojištění a roční vyměřovací základ ve výši 20 5824, z čehož vyplynula výše osobního vyměřovacího základu ve výši 2687 Kč. Z přehledu dob pojištění stěžovatelky je zřejmé, že v rozhodném období let 1986 – 2006 pracovala v Rakousku od 1. 1. 1986 do 31. 1. 1994 nepřetržitě. Od 1. 2. 1994 již má potvrzen výkon samostatné výdělečné činnosti v ČR, a to až do 31. 3. 1999. Od 1. 4. 1999 až do 31. 12. 2005 stěžovatelka byla důchodově pojištěna opět v Rakousku. Celkem tedy dle uvedeného přehledu dob pojištění získala stěžovatelka v Rakousku v rozhodném období let 1986 – 2006 dosáhla 5340 dnů doby pojištění.

Dopisem ze dne 11. 12. 2007 žalovaná stěžovatelce sdělila na základě jejich telefonicky sdělených námitek, jakým způsobem vypočítala stěžovatelce starobní důchod. Žalovaná uvedla, že pro výpočet důchodu podle koordinačních nařízení se hodnotí všechny doby pojištění oznámené zahraničním nositelem pojištění, k nimž lze přihlížet, a to před i po 1. 1. 1996. Doba pojištění získaná podle cizích právních předpisů se z rozhodného období pro stanovení výpočtového základu vždy vylučuje. Při stanovení výpočtového základu je nutno nejprve určit rozhodné období, které v případě stěžovatelky představovalo období 1986 – 2006. K výpočtu osobního vyměřovacího základu žalovaná uvedla, že se vypočte tak, že se vynásobí koeficient 30,4167 a podíl úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období, jsou-li v rozhodném období vyloučené doby, snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Za počet kalendářních dnů za rozhodné období žalovaná započítala 7670 dní a odečetla od něho 5340 dnů vyloučené doby pojištění.

Z osobního listu důchodového pojištění je patrné, že stěžovatelce byla doba pojištění v Rakousku přepočítána na 5340 dnů vyloučené doby pojištění, a to v obdobích 1. 1. 1986 – 31. 1. 1994 a 1. 4. 1999 až 31. 12. 2005. Dále je z osobního listu důchodového pojištění patrné, že stěžovatelka získala 3980 dnů české doby pojištění, tj. 10 roků a 330 dnů.

Napadeným rozhodnutím ze dne 16. 7. 2008 žalovaná zvýšila stěžovatelce starobní důchod ode dne 16. 6. 2007 z 984 Kč na 1176 Kč měsíčně. V odůvodnění uvedla, že nárok na starobní důchod stěžovatelce vznikl jen s přihlédnutím k rakouským dobám pojištění. Žalovaná dále uvedla, že tímto rozhodnutím realizuje rozsudek krajského soudu ze dne 13. 3. 2008, č. j. 2 Cad 244/2007 - 23, jímž byla zavázána zhodnotit pobírání starobního důchodu od rakouského nositele pojištění od 1. 1. 2006 do 15. 6. 2007 jako vyloučenou dobu pro stanovení osobního vyměřovacího základu. Z připojeného osobního listu důchodového pojištění je patrné, že žalovaná v souladu s citovaným rozsudkem započítala stěžovatelce dobu pojištění v Rakousku v délce 7770 dnů, přičemž za rozhodné období mezi lety 1986 – 2006 započítala 5705 dnů vyloučené doby. Tento součet dnů rakouských dob pojištění odpovídá dobám vymezeným daty 1. 1. 1986 – 31. 1. 1994 (2910 dnů), 1. 4. 1999 – 31. 12. 2005 (2430 dnů) a 1. 1. 2006 – 31. 12. 2006 (365 dnů), ovšem pouze za předpokladu, že za každý měsíc potvrzené doby pojištění žalovaná započítala pouze 30 kalendářních dnů [čl. 15 odst. 3 písm. c) Nařízení]. Z toho plyne, že žalovaná po dosazení těchto hodnot do vzorce pro výpočet osobního vyměřovacího základu dospěla k nižšímu počtu kalendářních dnů vyloučené doby pojištění, než kolik jich v potvrzeném období skutečně bylo. Výsledný výpočtový základ po úpravě výpočtu činil 3186 Kč.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je **důvodná**.

Nejvyšší správní soud úvodem považuje za vhodné vymezit obecně význam uplatněných kasačních důvodů. Nesprávné posouzení právní otázky způsobující nezákonnost napadeného rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] může spočívat buď v tom, že soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo v tom, že soudem byl sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci, nebo je sice učiněn správný právní závěr, ale v odůvodnění rozhodnutí je nesprávně prezentován. Kasační důvod vymezený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. zahrnuje více dílčích kasačních důvodů týkajících se řízení před žalovaným správním orgánem. Za prvé se jedná o situaci, v níž došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu. Tak je tomu tehdy,

pokud skutková podstata je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učinění správného skutkového závěru, vedl k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Skutková podstata dále nemá oporu ve spisech, chybí-li ve spisech skutkový materiál pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, přičemž tento materiál je nedostačující k učinění správného skutkového závěru. Za druhé dopadá tento důvod na situaci, kdy při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a pro tuto vytýkanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit. K této situaci Nejvyšší správní soud uvádí, že intenzita porušení řízení před správním orgánem musí být v přímé souvislosti s následnou nezákonností jeho rozhodnutí. Třetí možnost pokrytá citovaným ustanovením se týká nepřezkoumatelnosti rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí. Konečně je třeba vyložit i kasační důvod vymezený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. První, tam upravený důvod (nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti rozhodnutí) spočívá podle Nejvyššího správního soudu buď v tom, že rozhodnutí vykazuje takové textové a formulační nedostatky, že z obsahu textu není dostatečně zřejmá souvislost s příslušnými podklady pro rozhodnutí, nebo příp. v tom, že i jinak text rozhodnutí obsahuje nejasné, rozporné či jiným způsobem nesrozumitelné údaje. Taková nesrozumitelnost rozhodnutí však v souzené věci podle Nejvyššího správního soudu nenastala. Následující důvod (nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí) je potom třeba spatřovat v tom, že se rozhodnutí neopírá o důvody, které opodstatňují dospět k určitému výroku rozhodnutí a možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí. Konečně poslední jmenovaný důvod, tedy že se jedná o nepřezkoumatelnost spočívající v jiné vadě řízení před soudem, Nejvyšší správní soud poznamenává, že je třeba její význam posuzovat jako důvod pro zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně pouze za předpokladu splnění věty navazující, tedy, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud se nejprve musel zabývat otázkou, zda je napadený rozsudek přezkoumatelný, tj. zda je srozumitelný a založený na dostatečně odůvodněných úvahách zejména skutkové povahy podložených skutečnostmi zjištěnými ze správního spisu. Přitom shledal, že napadený rozsudek trpí vadami způsobujícími jeho nepřezkoumatelnost [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], a to z následujících důvodů.

Podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění je osobní vyměřovací základ měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období (§ 18). Tento průměr se vypočte jako součin koeficientu 30,4167 a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za **rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období; jsou-li v rozhodném období vyloučené doby (odstavce 4 až 6), snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období.**

Podle ustanovení § 18 odst. 1 a 4 téhož zákona je rozhodným obdobím pro stanovení osobního vyměřovacího základu období 30 kalendářních roků bezprostředně před rokem přiznání důchodu, pokud se dále nestanoví jinak. Do rozhodného období se nezahrnují kalendářní rok, ve kterém pojištěnec dosáhl 18 let věku, a kalendářní roky předcházející. Do rozhodného období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986.

Není-li však v takovém rozhodném období aspoň pět kalendářních roků s vyměřovacím základem pojištění (§ 16 odst. 3), prodlužuje se rozhodné období před rok 1986 postupně tak, aby zahrnovalo ještě jeden takový rok, nejvýše však kalendářní rok bezprostředně následující po roce, v němž pojištěnec dosáhl věku 18 let.

Článek 15 Nařízení Rady ES č. 574/72 (dále jen „Nařízení“) stanoví obecná pravidla pro sčítání dob pojištění. Podle ustanovení odst. 1 písm. a) pokud mají dávky při invaliditě, stáří nebo úmrtí (důchody) přiznat instituce dvou nebo více členských států v souladu s čl. 46 odst. 2 Nařízení, provede každá z dotyčných institucí samostatně sčítání tak, že vezme v úvahu všechny doby pojištění získané zaměstnanou osobou nebo osobou samostatně výdělečně činnou podle právních předpisů všech členských států, kterým podléhala. Podle odst. 3 tohoto článku, pokud jsou doby pojištění získané podle právních předpisů jednoho členského státu vyjádřeny v jednotkách odlišných od jednotek používaných právními předpisy jiného členského státu, provede se **přepočet nezbytný pro účely sčítání** podle pravidel uvedených v písmenech a) až c). Podle písm. c) tohoto ustanovení se postupuje tehdy, je-li dotyčná osoba osobou, která pracovala v režimu sedmi dnů v týdnu:

1. jeden den se bude rovnat šesti hodinám a naopak;
2. sedm dnů se bude rovnat jednomu týdnu a naopak;
3. **třicet dnů se bude rovnat jednomu měsíci a naopak;**
4. tři měsíce nebo 13 týdnů nebo 90 dnů se budou rovnat jednomu čtvrtletí a naopak;
5. pro přepočet týdnů na měsíce a naopak se týdny a měsíce přepočtou na dny;
6. **použití těchto pravidel nesmí dospět k tomu, aby součet všech dob pojištění splněných v jednom kalendářním roce překročil 360 dnů nebo 52 týdnů nebo 12 měsíců nebo čtyři čtvrtletí.**

Jak je z uvedené rekapitulace podstatných okolností případu zjevné, je meritem sporu mezi stranami a zároveň i rozhodovacím důvodem napadeného rozsudku způsob, jakým byly stěžovatelce započítány a zhodnoceny doby pojištění dosažené v Rakousku v době, která spadá do rozhodného období pro výpočet osobního vyměřovacího základu dle ustanovení § 16 zákona o důchodovém pojištění. V rozhodném období let 1986 až 2006 stěžovatelka pracovala v Rakousku i v České republice. Pro výpočet dílčího českého starobního důchodu dle čl. 46 Nařízení Rady ES č. 1408/71, resp. určení výpočtového základu rozhodného pro stanovení výše důchodové dávky, se rakouské doby pojištění vylučují, tj. mají status vyloučené doby. Naproti tomu se započítávají do doby pojištění potřebné pro vznik nároku na důchod v členském státě. Cílem tohoto mechanismu je zabránit tomu, aby doby pojištění mající status vyloučených dob nerozmělnily výdělků započítané do ročních vyměřovacích základů, tj. ve výsledku nesnižovaly osobní vyměřovací základ. Z napadeného rozhodnutí žalované i z údajů uvedených v osobním listě důchodového pojištění vyplývá, že žalovaná započítala stěžovatelce pro vznik nároku na důchod její rakouskou dobu pojištění v celkové délce trvání 7670 dnů. Rozhodné období 1986 – 2006 trvalo 21 let a bylo v něm pět přestupných roků (za něž je třeba jednou za čtyři roky přičíst jeden den), což v součinu činí 7670 dnů (počet kalendářních dnů rozhodného období). V tomto období byla stěžovatelce započítána vyloučená doba pojištění v délce 5705 dnů. Stěžovatelka tento údaj označila za nesprávný a uvedla, že správně jí mělo být započítána vyloučená doba v délce 5785, přičemž rozdíl 80 kalendářních dnů měl být podle jejího názoru způsobený použitím pravidla obsaženého v ustanovení čl. 15 odst. 3 písm. c) Nařízení (jeden kalendářní měsíc = 30 kalendářních dní

a naopak, přičemž celkový počet kalendářních dnů v roce takto přepočítaném nesmí překročit 360 dnů). Stěžovatelka se tedy dožadovala, aby jí byla celá potvrzená doba pojištění v Rakousku započítána ve skutečném počtu kalendářních dnů, nikoliv za použití uvedeného přepočítacího pravidla, anebo aby bylo toto pravidlo použito jak pro započítání doby pojištění, tak i pro stanovení počtu kalendářních dnů rozhodného období (§ 16 zákona o důchodovém pojištění).

Z argumentace krajského soudu obsažené v napadeném rozsudku vyplývá, že krajský soud dostatečně nevymezil rozhodovací důvody odůvodňující zamítavý výrok tohoto rozsudku, přičemž některé ze zásadních úvah v napadeném rozsudku zcela scházely. Z rekapitulační části napadeného rozsudku je zřejmé, že krajský soud vycházel při zkoumání zahraničních dob pojištění stěžovatelky jak z osobního listu důchodového pojištění, tak i z formulářů E 205 A a E 205 D, které podle jeho tvrzení byly součástí správního spisu a doby v nich uvedené souhlasily s jejich výčtem v osobním listu důchodového pojištění. Nejvyšší správní soud nemůže tomuto tvrzení krajského soudu ani přisvědčit, ani ho vyvrátit, neboť předmětný formulář E 205 A potvrzující rakouské doby pojištění stěžovatelky není toho času ve správním spisu obsažen. Jakkoliv je zejména z úředního záznamu obsaženého ve spise ze dne 11. 9. 2007 zřejmé, že formulář E 205 A pravděpodobně byl v době rozhodování žalované součástí správního spisu, nelze stejný závěr učinit i o tom, že formulář byl součástí správního spisu, z něhož krajský soud vycházel v řízení o žalobě. Stěžovatelka navíc právě tuto skutečnost zpochybňuje a tvrdí, že předmětný formulář nebyl v řízení před soudem ve správním spisu. Nejvyšší správní soud musel přisvědčit této stěžovatelčině námitce, protože tento formulář ve spisu obsažen skutečně není a nelze tak přezkoumat, zda doby pojištění uvedené v osobním listu důchodového pojištění jako rakouské doby pojištění souhlasí s dobami potvrzenými rakouským nositelem pojištění (Pensionsversicherungsanstalt). Vzhledem k tomu, že právě rakouské doby pojištění jsou klíčové pro zodpovězení otázky, kolik kalendářních dnů činila vyloučená doba pojištění v rozhodném období let 1986 – 2006, představuje tento nedostatek natolik závažnou vadu řízení před krajským soudem, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, přístupný na www.nssoud.cz].

Další nedostatky v argumentaci krajského soudu představuje samotné odůvodnění stěžejní žalobní námitky stěžovatelky, kterou stěžovatelka činila sporným odlišný způsob počítání kalendářních dnů v rozhodném období a při stanovení vyloučené doby pojištění. Krajský soud k tomuto problému výslovně uvedl, že *„při výpočtu osobního vyměřovacího základu není rozhodný počet dnů pojištění, ale vychází se z celkového počtu kalendářních dnů a do celkového počtu kalendářních dnů se také rozměňuje vyměřovací základ. ... Za kalendářní dny, kdy žadatel o dávku pojištěn nebyl, nárok na přiznání dávky nevzniká a vzniknout nemůže již proto, že nebylo placeno pojistné.... Žalobkyně v rozhodném období nebyla pojištěna v plném rozsahu odpovídajícím počtu kalendářních dnů, a proto je počet dnů pojištění nižší než počet kalendářních dnů.“* Nejvyšší správní soud konstatuje, že je taková argumentace nepřezkoumatelná pro nedostatek skutkových důvodů. Přestože ve spise není založen formulář E 205 A, který je originálním důkazním materiálem k dobám pojištění stěžovatelky dosaženým v Rakousku, a nelze tak tyto skutečnosti s určitostí zjistit, z osobního listu důchodového pojištění připojeného k napadenému rozhodnutí žalované

nevyplývá žádná přetržka v době pojištění v rozhodném období let 1986 – 2006. Podklady založené v správním a soudním spise tedy nijak nenasvědčují tomu, že by v rozhodném období nebyla po určitou dobu vůbec pojištěna a že by tedy tato úvaha krajského soudu odpovídala skutečnosti. Závěr krajského soudu o tom, že postup žalované při počítání kalendářních dnů připadajících na rozhodné období a počtu kalendářních dnů doby pojištění v zahraničí byl správný, tak není opřen o ověřitelné skutkové argumenty. Z celého odůvodnění napadeného rozsudku tak nevyplývá, zda skutečně byl postup žalované správný, jak uzavřel krajský soud.

I v dalších ohledech napadený rozsudek naplňuje znaky nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Jak již Nejvyšší správní soud dříve judikoval, „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby*“ (k tomu blíže viz rozsudek ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, přístupný na www.nssoud.cz). O tento případ nepřezkoumatelnosti jde i v případě napadeného rozsudku. Krajský soud se dále snažil zdůvodnit, jak žalovaná postupovala při výpočtu osobního vyměřovacího základu. Přitom uvedl, že „*vyloučená doba pro účely českého důchodového pojištění je pak doba, kdy žalobkyně byla pojištěna u nositelů pojištění členských států, tak jak je **tito nositelé pojištění potvrdili pro účely výpočtu dávky podle českého důchodového pojištění....***“ Dále argumentoval, že žalovaná byla povinna vycházet při počtu kalendářních dnů za rozhodné období a že výpočet osobního vyměřovacího základu se děje podle § 16 odst. 1 zákona a v souladu s Nařízením Rady byly jako doby vyloučené **odečteny dny pojištění žalobkyně v dalších dvou členských státech EU**. Ohledně těchto tvrzení krajského soudu ovšem třeba dát plně za pravdu námitkám stěžovatelky, neboť německá doba pojištění nebyla pro výpočet osobního vyměřovacího základu vůbec použita, jelikož nespádala do rozhodného období let 1986 až 2006. Stěžovatelčiny doby pojištění dosažené v Německu samozřejmě hrály roli pouze v otázce stanovení nároku na dílčí český důchod (tj. splnění podmínky doby pojištění), která ovšem v posuzované věci nebyla sporná, jakož i coby součást součtu všech dob pojištění při stanovení základní a procentní výměry důchodu. K argumentaci stěžovatelky čl. 15 odst. 3 Nařízení Rady 574/72 krajský soud pouze uvedl, že tento předpis se vztahuje na doby pojištění, nikoliv na stanovení počtu kalendářních dnů. Zásadní žalobní námitka stěžovatelky, že pro dva členy jmenovatele výrazu vyjadřujícího osobní vyměřovací základ (počet kalendářních dnů rozhodného období a počet dnů vyloučených dob pojištění) měl být použit stejný způsob výpočtu podle ustanovení čl. 15 odst. 3 Nařízení, tedy zůstala v podstatě neodůvodněná, neboť soud vůbec nezodpověděl, proč má být její osobní vyměřovací základ důchodu rozmělněn 80 kalendářními dny, po něž stěžovatelka ve skutečnosti zřejmě byla v Rakousku pojištěná (pro opačný závěr není ve spisu žádné opory), avšak v důsledku přepočítacího pravidla pro doby pojištění dle citovaného čl. 15 odst. 3 písm. c) Nařízení způsobují stejné právní následky, jako kdyby nebyly vyloučenou dobou pojištění.

Nejvyšší správní soud podotýká, že výklad čl. 15 odst. 3 Nařízení je komplikovanou právní otázkou, která nebyla doposud dostatečně judikována. Lze poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2008, č. j. 3 Ads 116/2007 -

67, přístupný na www.nssoud.cz, v němž zdejší soud zaujal právní názor, že přepočítací pravidla upravená v koordinačních nařízeních nelze vztáhnout na české doby pojištění, které je nutno hodnotit pouze podle vnitrostátních předpisů. Z tohoto právního názoru zároveň vyplývá i závěr, že v rámci hodnocení vyloučené doby pojištění v rozhodném období pro výpočet osobního vyměřovacího základu lze aplikovat na jednotlivé doby získané v různých členských státech různá pravidla. Ani tento právní názor však nelze bez dalšího vztáhnout i na problém řešený v posuzované věci, tj. zda je možné uplatnit odlišná pravidla pro přepočet časových jednotek pro oba členy jmenovatele vzorce pro výpočet osobního vyměřovacího základu (počet kalendářních dnů rozhodného období – vyloučená doba pojištění), neboť zde dochází k přímému ovlivnění výše osobního vyměřovacího základu a tím i k výsledně jiné výši důchodu. Krajský soud se proto v posuzované věci měl podrobněji zabývat výkladem čl. 15 odst. 3 Nařízení a zkoumat, zda byl postup žalované správný, pokud jej aplikovala na přepočet rakouských dob pojištění potvrzených v měsících. K tomu Nejvyšší správní soud nad rámec nutného odůvodnění dodává, že ani napadené rozhodnutí žalované ani připojený osobní list důchodového pojištění neobsahuje vyjádření těchto úvah, výslovně necituje ani ustanovení čl. 15 odst. 3 Nařízení, takže není vůbec zřetelné, jakým způsobem a podle kterých právních norem žalovaná určila počet dní vyloučené doby pojištění, s čímž se měl krajský soud v napadeném rozsudku rovněž vypořádat. K tomu je třeba porovnat právní úpravu počítání doby pojištění dle českého zákona o důchodovém pojištění a převoditelnosti jiných časových jednotek doby pojištění pro účely českého důchodového pojištění, zejména dále vyložit vztah ustanovení § 16 zákona o důchodovém pojištění k čl. 15 odst. 3 Nařízení a zabývat se otázkou účelu a smyslu obou právních pravidel, zejména nezbytností přepočtu měsíců na kalendářní dny podle přepočítacích pravidel čl. 15 odst. 3 písm. c) bod 3. a 6. Nařízení. V obecné rovině je třeba zabývat se i určitou kolizí s principem rovnosti, že takovou aplikací čl. 15 odst. 3 Nařízení vzniká pojištěncům, kteří mají i jiné než české doby pojištění, újma na výši důchodové dávky, zatímco pojištěncům majícím pouze české doby pojištění tato újma nevzniká, neboť jejich osobní vyměřovací základ se vypočítá bez aplikace přepočítacích pravidel Nařízení. Z tohoto pohledu musí krajský soud rovněž zhodnotit, zda takový postup žalované není v rozporu s principy materiálního právního státu a zda je v kontextu odvětvových zásad důchodového pojištění a principů koordinačních nařízení EU legitimní a ospravedlnitelný.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů a zároveň stížen jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán závazným právním názorem a pokyny uvedenými v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozsudku krajský soud zároveň rozhodne o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud rovněž poukazuje na to, že stěžovatelka zaplatila soudní poplatek ve výši 3000 Kč za podání předmětné kasační stížnosti (č. l. 28), ačkoliv se jednalo o řízení ve věcech důchodového pojištění, které je od soudních poplatků osvobozeno [§ 11 odst. 1 písm. b) , odst. 3 písm. f) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o soudních

poplaticích“]. Z toho důvodu bude krajský soud v dalším řízení povinen soudní poplatek stěžovatelce vrátit dle ustanovení § 3 odst. 4 a § 10 odst. 1 zákona o soudních poplatcích.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2009

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu